

## I – Violació

—Jo mateixa em fuetejaria per haver tardat tant a venir i descarregar la metzina que des de llavors em corca. El cas de la Dolors Camprubí, la nit de la Festa Major d'aviat farà cinc anys, no em deixa dormir. No he vingut abans per por. Penso que darrere la feta s'hi amaguen persones importants que em podrien voler mal. Mossèn, vostè recordarà que ella i jo de solteres vivíem a mitja muntanya en dues cases a un cop de roc l'una de l'altra, i solíem fer juntes el camí del poble. Ja aleshores, gaudíem d'una amistat lleial i sincera. Igual com ara. Acabat l'últim ball de la nit, vam enfilem la dreuera enraonant sense parar de la timidesa d'en Salvi, el descaro d'en Capgirell quan va pet, la gatzara, els vestits, i... ai sí, que guapos els nois. Érem molt joves, molt capsigranys i de molt bona fe. Per qualsevol ximpleria ens enriolàvem com beneïtes. Res ni ningú ens amoïnava. Ens crèiem mestresses del món i capaces de capgirar-lo, si molt convenia.

—Sí, filla, sí. Però ves al gra que no tinc tot el dia —li diu mossèn Jacint amb veu amable, però amb un punt d'impaciència, que la Trini passa per alt i continua:

—La nit era fosca. Amb prou feines ens vèiem l'ombra. Ja ni parlo de les cares. Però això no ens destorbava. Coneixem la muntanya de memòria. L'entrebanc va ser quan ens adonàrem que ens seguien. Jo, seca i escanyolida com Déu m'ha criat, amb quatre salts em vaig amagar entre bardisses. Em rosegava les ungles i resava totes les oracions que em venien al cap, barrejant trossos de les unes amb trossos de les altres, de tan de pressa com volia anar. La Dolors, de còrpora grossa i ànima valenta, s'hi va girar gallarda. Premé els punys als malucs, separà les cames i s'hi va encarar. Va obrir la boca fins a estripar-la, i amb una veu de tro, que jo no li havia sentit mai, els va etzibar: «Què voleu, malparits?» De seguida, uns sorolls malagradosos —li ve al cap el soroll de les saques de fesols secs, acabats de sortir del camps, encara amb pellofa, quan les llança daltabaix de

la carreta, però no ho diu— trencaren la quietud de la nit. Vaig sentir els seus esgarips de gata folla barrejats amb renecs en castellà de veus d'homes desconeguts. Volia saber què passava, però la por em mantenia empresonada en la seguretat del meu refugi. Discutia amb mi mateixa, perquè no podia abandonar la meua amiga. Però, digui'm, què hi podia fer jo, si la por em retorçava el cor i m'afogava? Vaig provar de respirar fondo tres o quatre vegades, semblava que m'apaivagava i vaig començar a treure el cap a poc a poc. Els ulls just fins al caire de la mata i, entre els forats de l'ara pujo-ara baixo, veia tres ombres que lluitaven. Dues formes d'home pataquejaven la Dolors fins a fer-la caure a terra cara amunt i, servint-se d'una força bruta mai vista, li arrencaven la roba. Ella es defensava a coces, esgarrapades i mossegades. Semblava una fura barallant-se amb una serp. Estesa a terra, un home ajupit darrere el cap li amorrava al pols el canó d'un revòlver negre que llampeguejava un mica; mentre l'altre la deshonorava. Quan aquest darrer va llançar aquells grunys d'animal afartat, el de la pistola va reclamar el tros que li corresponia i es van canviar de lloc: el que la cobria va passar al lloc del pistoler, i aquest va passar a cobrir-la i a deshonorar-la altra vegada. Els acompanyava un altre home que no va entrar en la baralla, però, dret i d'esquena a mi, s'ho mirava des de bon començament. Quan van començar a abusar de la Dolors, aquell home, amb els calçotets i les calces abaixades fins a la clavilla, bufava i tremolava. Compta, tu, què estava fent.

La Trini ho explica tan bé com sap. No ho diu amb les paraules que utilitzaria al safareig per respecte al lloc on es troben. Tampoc cal que s'hi esforci. Mossèn Jacint coneix molt bé la història que la Trini innocentment (o potser no tant) li explica. Dissimula i fa veure que no, perquè de natural és sedasser i l'escolta per satisfer la curiositat. Però també i, més important encara, per vigilar si se li escapa alguna cosa que pogués perjudicar-lo.

El succés de què parla la Trini va ocórrer a la tardor de 1949. Al cap de dos mesos, al safareig es va dir que la Dolors es casava amb en Janot Ribalta, perquè la nit de la Festa Major, borratxos tots dos, la va muntar sota l'Alzina Grossa i la va embarassar. Ningú ho va posar en dubte. Excepcionalment, aquesta notícia no provenia de les dones bugaderes, sinó del malànima del Ieti.

El safareig en el poble fa les funcions de local social femení. A les seves usuàries, les dones, els agrada descriure'l més o menys així:

«Lloc on ventilem totes les xafarderies. Hi prenem decisions importantíssimes, que nosaltres, les dones, utilitzant el posat de la gata maula, insuflam als respectius marits. Aquests, creient-se posseïts de la saviesa que per mascles donen per assentada, d'ençà que aquell colom dibuixat a la coberta del Catecisme la va posar en els caps de dotze homes ignorants, les duen a la pràctica amb la supèrbia d'haver parit ells idees tan assenyades. Llavors, amb aire de perdonavides, ens diuen: «Veieu dones, què seria de vosaltres, pobriques, si no hi fóssim els homes?». Nosaltres, les dones, els deixem dir i, quan ens trobem al safareig ens ho expliquem i riem molt de gust a la seva esquena. No serveix de res riure's a l'esquena, ja ho sabem. Però tampoc serveixen per a res les Corts de Madrid, i ben bé que s'ho passen.»

—Vas conèixer els malfactors, Trini?

—No els podia pas conèixer, la fosca m'ho impedia. Com ja li he dit, veia el moviment de les ombres fosques damunt la nit encara més fosca. Distingia amb claredat el seu ball de batusses i la fressa somorta dels punys quan atonyinen un cos, barrejada amb la remor d'aquelles veus estranyes. Cregui'm, ningú que les hagués sentit no dubtaria del que allà estava passant.

La Trini no se n'adona, però el mossèn emet un tènue sospir d'alleujament. I afirma:

—Aleshores, Trini, si no coneixem els agressors, tampoc sabem a qui acusar i, per tant, hem de donar per certes les explicacions que el safareig va donar en el seu moment. Ben plausibles, d'altra banda.

—No pas per a mi, però això tant és, ara. Soc aquí pel meu pecat. Mossèn, m'acuso de covardia per no defensar la persona que m'ho ha donat tot, amb el cor a la mà sense esperar resposta. La Dolors, l'amiga que no em mereixo.

—Si com dius, no vas participar en la disbauxa, tampoc n'has d'assumir la culpa, Trini.

El capellà ho ha dit amb to de consol condescendent, però forçat, perquè assabentar-se de l'existència d'aquest testimoni nou, al qual fins avui ningú havia al·ludit mai, l'ha agafat per sorpresa, i no pot reprimir el parpelleig sobtat de l'ull amb el qual mira la Trini de biaix.

La Trini se n'adona i calla. A través de la reixeta del lateral del confessionari, observa atentament aquest perfil clarobscur, presidit per un nas de ganxo, que separa uns ulls petits i enfonsats. Ella només en veu un, que fins ara la mirava i de cop, com espantat, s'ha desviat al davant. Ressegueix el perfil i s'atura en les dents grosses que uns llavis massa curts persisteixen a tapar i no se'n surten. En aquest intent, deixen regalimar dos filets de saliva a cada costat de la boca. A la Trini li ve una esgarripança. Li fa angúnia aquesta cara. L'ha vist mil vegades i cada vegada és com la primera.

—Vostè no m'entén. La meva covardia és doble. De bon primer, no la vaig defensar en la trifulga, i després he ocultat la veritat tots aquests anys.

—Se n'ha queixat mai, ella?

—No. Si tan sols obrir la boca ella veu que vull parlar-ne, se m'esmuny com una anguila.

—Doncs, respecta-l'hi. Saps si n'ha parlat amb algú més?

—Si no en parla amb mi, que soc la seva millor amiga, com vol que en parli amb els altres.

—No ho sé, però, si és així, nosaltres no som ningú per posar-nos on ella no vol que entrem. I tu deixa de compadir-la i d'acusar-te. La Dolors porta la creu que li correspon per les seves faltes. Encara sort que la Justícia Divina va evitar que parlessis, si no la duria molt més feixuga.

—Jo la voldria ajudar a complir la penitència i, d'aquesta manera, cosir les costures de la meva covardia.

—La teva creu ja pesa massa, Trini, amb el pare afusellat, el germà suïcida i la mare boja.

—Però, ara parlem d'una altra cosa, no pas d'això. Quina mena de justícia és aquesta que condemna una innocent a pagar els desgavells dels culpables.

—Trini... No remenis les cendres roentes que et podries pessigar.

La veu sona a amenaça. Gotes de suor perlegen al front de mossèn Jacint, ressegueixen la corba del nas i, a la punta, cauen. S'arrenca d'una estrebada el collet encarcarat que l'escanya. La seva debilitat encomana fortalesa a la Trini que, amb ulls brillants d'animació, li engalta:

—A qui emparem, mossèn?

Ell, incòmode, contesta autoritari:

—A ningú! En aquest assumpte tothom ja ha assumit la seva culpa. No ho emboliquis més, tu, ara. Mira endavant. Abandona la supèrbia, criatura de Déu, i arrauleix humilment la teva ànima a la Seva Voluntat. Rep l'absolució dels teus pecats i assumeix

la penitència: t'abstindràs de parlar amb ningú més d'aquest afer mort i enterrat de fa temps. Gràcies a Déu.

*Ego te absolvo a peccatis tuis in nomini patris et filii et Spiritus Sancti.*

I així, de cop, mossèn Jacint oculta la ira que l'impregna i, sense concedir-li cap possibilitat de rèplica, dona la confessió per acabada. Obre la porta del confessionari amb una empenta violenta. Travessa el passadís a gambades i surt a la plaça. La Trini l'observa amb la boca oberta. Passat l'espant, també surt.

Fora l'església, mossèn Jacint i la Trini parlen amigablement, com si la confessió no s'hagués produït.

—Escolta, Trini, tu que la coneixes. M'han dit que l'alcalde es veu sovint amb la gitana Nube de Amapola.

—Ai, no sé pas qui vol dir —contesta la Trini, mentre aixeca el cap i pentina enrere un ble de la seva mitja melena castanya que, fugint de lloc, li tapava un ull.

—Va, Trini. No et facis l'orni. Vull dir, prou que ho saps, la dona d'en Pedritu Parracaire. Aquell beneit que fa un mes va voler robar a la caserna, el sergent el va enxampar i el va tancat al calabós. Encara l'hi té. Les males llengües diuen que tot plegat és una farsa de l'alcalde per poder visitar la Nube sense entrebancs. Tots veiem que no actua pas de llei, però ja se sap, qui mana la cargola com li convé, segons cada cas. I els altres muts i a la gàbia.

—Ah! Sí. Ja ho pot ben dir. El cas de la Dolors n'és un exemple clar.

Mossèn Jacint li escup una mirada de filaberquí. La Trini, descarada, la ignora i continua:

—Però, deixant la llei dels homes de racó, perquè qui més qui menys si pot se la salta, i ens fixem en la llei del cor, no em negarà que, si s'estimen de debò i se'ls presenta

l'avinentesa, fan ben fet d'aprofitar-la, no? Posi's al seu lloc. Que potser no ho faria, vostè?

—Calla, boja. No veus que soc capellà, jo?

—Ja...

—I es veu que a més de la dona li ha pispat un tros de vinya. Aprofitant que és pres, ha remogut els termes i endevina qui t'ha tocat.

Vora seu passa en Joan, el fill de la Dolors, de només quatre anys. Venta cocs a una llauna rovellada amb les mans a les butxaques. Du pantalons curts lligats amb una beta encreuada des de l'esquena cap al pit, com una ansa de galleda. Brut i escabellat, genolls coberts de ronya i cara d'empipat.

—Joan! —cria la Trini—. Vine!

La criatura s'hi acosta amb els ulls i la boca mirant avall, sense deixar de colpejar la llauna.

—Què fa la mare?

—Allà a casa. Amb les tites i la panxa grossa.

—Va, sigues bon noi i fes l'amistat a mossèn Jacint.

El capellà li mostra el dors de la mà amb aire d'autoritat i espera que l'hi faci un petó. El nen l'hi agafa i hi deposita al damunt una glopada de saliva de fabricació exprés. Li fa un llengot i marxa corrent. El sacerdot s'eixuga les mans darrere la sotana. La vena del polze se li infla i batega en progressió. Tot seguit engega a cridar i amenaça amb els braços enlaire i els punys closos. Els seus renecs de ràbia empaiten el vailet que s'ha esvaït en tombar una cantonada i ja no el sent:

—Fill de Satanàs! Tant de bo et morissis i la teva ànima patís martiri perpetu a les calderes de l'infern.

De seguida, però, se senya, posa les mans en pregària, mira cap al cel i resa. Quan acaba, la Trini l'agafa del braç amb delicadesa i el condueix a poc a poc al banc. S'asseuen i resten en silenci.

Mossèn Jacint es tranquil·litza a poc a poc. La Trini li engega el seu tema preferit. L'incident amb el petit Joan s'ha esfumat. Comencen a repassar les sorts i dissorts que s'amaguen darrere les portes de cada casa. No pot ni vol controlar la petulància que li suposa saber-ne més que ningú de la vida dels altres i, per exhibir-se, les diu, tant si se n'assabenta per confessió com si no. A la Trini li interessa mantenir-li l'amistat i procura no contradir-lo. S'esforça per estirar-li informació sense que ella donar-n'hi.

Passa l'estona i es fa tard. S'aixequen per acomiadar-se. La Trini fa el gest de retenir-lo. Queden drets un davant de l'altra. El capellà espera que la Trini parli. La Trini romanceja. Amb les mans agafades a l'esquena i els ulls fixos al peu, que dibuixa rareses damunt la sorra de la plaça, amb un balanceig que podria semblar de ball, però que no és sinó el temps que la indecisió demana, li deixar anar:

—Mossèn. Vostè coneix algú al poble que porti pistola i parli castellà?

Al darrere d'aquesta pregunta tan inesperada, la rialla de les xafarderies li queda immòbil. La cara li riu petrificada. Vanament, intenta dissimular aquest posat amb dos estossecs de circumstàncies. Clava la mirada per damunt del cap de la Trini per no coincidir amb la d'ella i amb veu de pretesa indiferència, li contesta:

—Doncs... no ho sé, Trini. La Guàrdia Civil, potser? —li diu sense rumiar-s'hi gaire—. A part d'ells, al poble, no conec ningú més.

A continuació, de cop se li acaben les ganes de gresca, s'acomiada neguitós i contrariat per haver dit el que no volia dir. Lluny de la Trini, es tritura el cervell:

—*Casumdena*, ja ho diuen les Sagrades Escripures, que val més el que un calla que no pas el que diu. O... potser ho he llegit en un altre lloc i no pas a les Escripures?

Posa cara de rumiar i tot seguit fa que no amb el cap i diu:

—No ho sé, no em ve a la memòria, però d'un lloc o altre ho he tret. No m'ho he pas inventat... O potser, sí?

Murmura per a si mateix una mica enrabiàt.

Es persigna i mira al cel cercant Aquell que no troba. Al Seminari li havien ensenyat que si hi posava Fe, Nostre Senyor se li presentaria i l'ajudaria en els entrebancs. Tot i que de Fe n'hi posa, a Déu ni l'ha vist, ni l'ha sentit mai. L'ha cridat i buscat per tots els racons i no apareix.

—Per què a mi no? —es pregunta planyívol.

La conversa amb el capellà ha confirmat a la Trini el que ja fa temps que sospita: mossèn Jacint ha participat d'alguna manera en la desgràcia de la Dolors.